

Rijksdienst Caribisch Nederland
OCW

WHAT'S NEW ...

IN CARIBISCH NEDERLANDS ONDERWIJS

11

December 2018
Nummer 11

INHOUDSOPGAVE

2	Colofon	6	Interview Lessen over gelijkwaardigheid bij Sacred Heart school	16	Activiteiten Taalunie op Sint Eustatius en Saba
3	Voorwoord Nolly Oleana	7	Hoogtepunten 2018	18	Een week vol afval!
3	Inzendingen Jubileum-verhalenwedstrijd Wouter de Waal	12	Kansen voor alle kinderen Unieke ervaring in natuurpark	20	Nieuwe allround techniekopleiding bij SGB
4	Vervolg inzendingen jubileum-verhalenwedstrijd. Rhea Courtar	13	Even voorstellen ... Rayann Ramdin	22	Workshop Conscious Discipline op Sint Eustatius
5	Kort nieuws	14	Reportage Bonaireaans team wint zilver tijdens World Skills wedstrijden in Chili	23	Een dag met ... Martijn Baptiste

COLOFON

Dit magazine is een uitgave van RCN/OCW en heeft tot doel om:

- achtergrondinformatie over onderwijsontwikkelingen te bieden aan onderwijsprofessionals in Caribisch Nederland en
- de uitwisseling van kennis en ervaring tussen de eilanden te stimuleren.

Redactie: Anna Lautenbag en Elaine Marchena (eindredactie)

Fotografie: Tim van Dijk, Anna Lautenbag, EC2 Saba, SGB, Marie St. Jago en Elaine Marchena

Ontwerp en lay-out: I-Design, Ivonne Zegveld

Drukwerk: Print 2000 (bovenwinden) en Flamingo Communications (Bonaire)

Wilt u reageren op de inhoud van dit blad of heeft u suggesties of bijdragen voor een volgende editie?

Neem contact op met Elaine Marchena: elaine.marchena@rijksdienstcn.com

Deadline voor de volgende editie: 11 maart 2019

2018 was een veelbewogen jaar. Het jaaroverzicht verderop in deze editie spreekt voor zich. Een belangrijke ontwikkeling die in het afgelopen jaar werd ingezet, is de integrale samenwerking. De samenwerking van OCW, de onderwijsinstellingen en de (jeugdketen)partners op onder meer de terreinen zorg, jeugd en kinderopvang. De integrale aanpak is in Onderwijsagenda 2'opgenomen als één van de randvoorwaarden voor verbetering van het onderwijs in CN. In de komende twee jaar zullen mankracht en middelen beschikbaar zijn in nauwe samenwerking met alle lokale ketenpartners aan deze problematiek te werken.

Een andere belangrijke ontwikkeling is de inzet van de middelbare scholen om samen te werken aan de promotie en verbetering van het beroepsonderwijs, conform prioriteit vijf van Onderwijsagenda 2: "Onderwijs dat aansluit op een vervolgopleiding en/of de arbeidsmarkt". Zoals overal ter wereld is ook op de Caribisch Nederlandse arbeidsmarkt de behoefte aan goed opgeleide beroepskrachten groot. Op de bovenwinden wordt hiervoor, vanwege de beperkte schaal van Sint Eustatius en Saba, samengewerkt met St. Maarten.

En last but not least, wil ik stilstaan bij het taalonderwijs. In het afgelopen jaar hebben op Bonaire de PO-scholen samen met de VO-school samengewerkt om te komen tot een aanpak voor het onderwijs Nederlands. Uitgangspunt hierbij is dat het Nederlands voor de leerlingen een vreemde taal is maar tevens de taal waarin zij kennis moeten kunnen verwerven. Op Sint Eustatius en Saba is het Nederlands eveneens een vreemde taal. Weliswaar wordt daar nu in het Engels lesgegeven, maar het Nederlands blijft ook daar belangrijk, met het oog op een eventuele vervolgopleiding in Nederland. In de komende twee jaar zullen ook voor taal in het onderwijs veel aandacht en middelen beschikbaar zijn om prioriteit drie van Onderwijsagendaz: "Effectiever Taalonderwijs", te kunnen waarmaken.

Langs deze weg bedank ik ieder van u voor uw inzet in het afgelopen jaar.

Namens het team RCN/OCW wens ik u en uw dierbaren fijne, relaxte en gezellige feestdagen toe en een voorspoedig 2019!

VOORWOORD

¹ De Tweede Onderwijsagenda Caribisch Nederland, 2017-2020, 'Samen werken aan de volgende stap', is de beleidsagenda waaraan het ministerie van OCW en alle lokale onderwijs-stakeholders zich hebben geëngageerd. De huidige Onderwijsagenda is een vervolg op de Eerste Onderwijsagenda voor Caribisch Nederland: Samen werken aan kwaliteit (2011-2016). De Onderwijsagenda bevat de blauwdruk voor de noodzakelijke verbeteringen om te bereiken dat leerlingen in CN even goed onderwijs krijgen als leerlingen in Europees Nederland.

Inzendingen jubileumverhalenwedstrijd

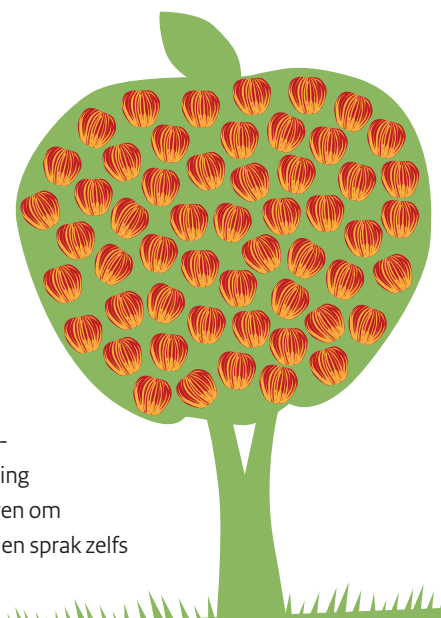
De jubileumverhalenwedstrijd ter gelegenheid van de 10^e editie van 'What's new ...' heeft twee verhalen opgeleverd. Onderstaand kunt u ze lezen.

'Hoe appelmoes iemand kan helpen veranderen'

Door **Wouter de Waal**, groep 7 Golden Rock School, Sint Eustatius

Toen ik aan groep 7 begon les te geven, werd mij verteld dat ik met een lastige groep te maken had. De kinderen waren moeilijk aan het werk te krijgen en luisterden slecht. Één van hen was autistisch. Hij wilde niet aan het werk, was vaak kwaad (vooral tijdens de pauzes) en gedroeg zich agressief naar de andere kinderen toe. Hij lachte nooit. Dit kind was dus niet gelukkig.

In mijn werk in Nederland had ik vaak te maken gehad met kinderen met een speciale behoefte en mijn ervaring is dat je alleen succesvol kunt zijn door een band met de kinderen op te bouwen. Uitvinden waar ze interesse in hebben, waar ze blij van worden. Bij toeval kwam ik er achter dat deze leerling jarenlang in Nederland had gewoond, dus dat werd mijn ingang. Ik vroeg hem hoe hij het had ervaren om in Nederland te wonen. Hij gaf eerste korte antwoorden maar gaandeweg vertelde hij steeds meer en sprak zelfs in het Nederlands! Hij bleek Nederland erg te missen en wilde eigenlijk terug.

Hij miste de speeltuinen en de McDonald's. Ik vroeg hem om te noemen welke van de dingen uit Nederland hem echt blij zou maken, als hij dat zou kunnen krijgen of doen. "Appelmoes!" zij hij, met een brede grijns. Gelukkig had mijn vrouw 8 potten appelmoes mee uit Nederland meegenomen. Dus toen de klas naar de gymles ging, sloop ik de klas in en stopte een pot appelmoes in zijn tas. Hij had geen idee dat ik dat had gedaan. Toen ik maandag weer op school kwam, zag ik een jongen met een enorme glimlach op zijn gezicht. "Waarom lach jij zo?" vroeg ik hem. Hij antwoordde: "Ik heb alles helemaal alleen opgegeten, ik heb het lekker aan niemand anders gegeven!" Vanaf dat moment hadden we een band.

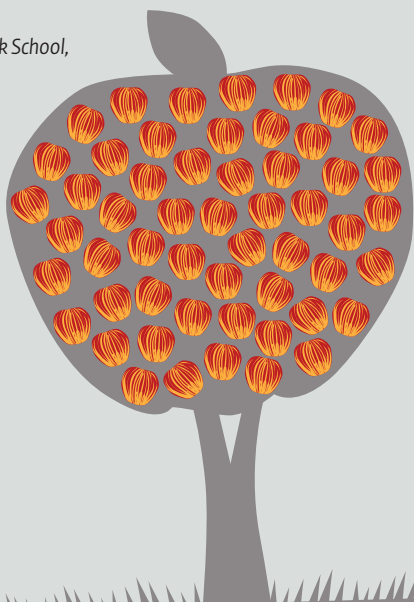
In de klas deed hij het vanaf dat moment heel goed; hij was ijverig, luisterde goed en had het beter naar zijn zin. Hij reageerde goed op mijn grapjes en dat was mijn manier om tot hem door te dringen op het moment dat hij slechtgehumeurd was. Het enige dat hij echt moeilijk vond was de gymles. Hij kon er niet tegen om te verliezen. Op een dag was hij weer aan het schreeuwen tijdens de gymles en de gymleraar kon hem niet verder helpen. Toen nam ik hem met me mee de klas in en probeerde hem te kalmeren. Ik slaagde erin om hem stil te krijgen en vroeg hem wat er aan de hand was. Hij zei dat hij er een hekel aan had om te verliezen en begon te huilen. Hij hilde tranen met tuiten en vroeg opeens of ik hem alsjeblieft even kon omhelzen. Een jongen van één meter zeventig! Ik kreeg er zelf tranen van in mijn ogen en zei tegen hem dat ik hem zeer zeker zou helpen.

Vanaf dat moment hebben de gymleraar en ik hem en een andere autistische jongen samen geholpen, zodat zij ook onderling elkaar zouden kunnen helpen. Dat was iedere donderdag, na schooltijd, van 3 tot 4 uur in de middag. We deden aan sport en speelden spelletjes, leerden hem fietsen en het meest belangrijke: we leerden hem om lol te hebben en legden uit dat het niet alleen gaat om het winnen. Sinds dat moment veranderde hij als een blad aan een boom. Hij glimlacht, maakt grapjes en is gelukkig!

En het begon allemaal met de Appelmoes...

Wouter de Waal

Groep 7, Golden Rock School,
Sint Eustatius.

Uit het dagboek van een groep 8 docent

Door *Rhea Courtar*, Golden Rock School, Sint Eustatius

Het is maandag 2 juli, een prachtige dag op Sint Eustatius. De lucht is perfect Caribisch blauw, hier en daar volmaakt versierd met zweempjes dunne, piekerige cirrus wolken. Alles lijkt mee te werken aan wat komen gaat. Het is half zes in de middag als ik bij de school arriveer. "Ik moet kalm zijn", zeg ik tegen mezelf. De tegenstrijdige gevoelens die ik voel zijn immens. Opwindend. Leegte. Vlagen van plezier. Momenten van pijn. Ik ben buitengewoon blij maar tegelijkertijd bedroefd.

En dan zie ik ze. Elf van de leukste, meest aanbiddelijke leerlingen die ik ooit heb gehad. Dit is het moment waarop zij in de schijnwerpers staan, de culminatie van zeven jaar voorbereidingen. Dit is het einde van een bijzondere tocht met de meest ongelofelijke hoogtepunten, afgewisseld met enkele dieptepunten die afgedaan kunnen worden als horend bij het beroep. Mijn lieve engelen staan op het punt om hun laatste stappen op deze tocht te zetten. Nog even en het zijn afgestudeerden van de Golden Rock Roman Catholic School.

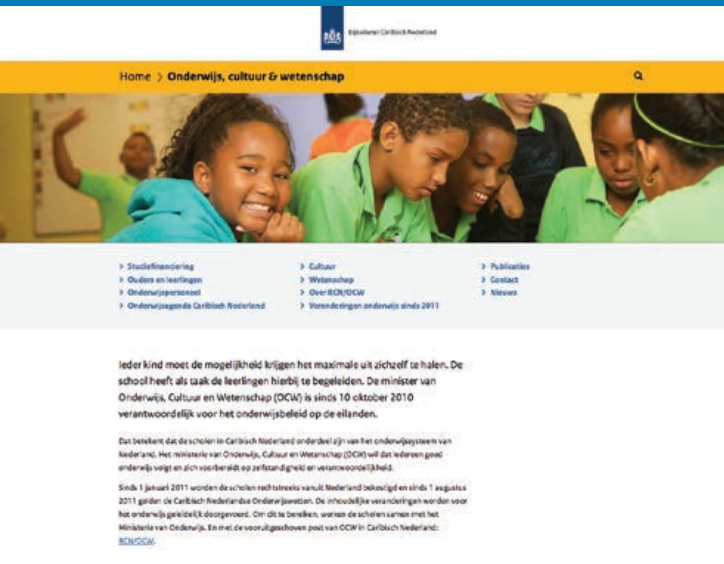
Het is tijd om ze voor de gelegenheid te kleden. Blauwe mantels en caps met gouden kwastjes en sjerpen. Gekleed. Om door een ringetje te halen. Stralend. Charmant. Speciaal en magisch. Toonbeelden van excellentie. Ik kijk de kleedkamer rond en wissel wat geruststellende woorden met de nu wat nerveus ogende gezichten. Het is gecontroleerde opwindend. Ze willen nu gewoon doorzetten. Dit is het moment om zichzelf en hun ouders trots te maken. Ik maak de deur open en leid ze naar het beginpunt voor hun grootse entree.

De d.j. heeft zich geïnstalleerd. De muziek is .... "The Climb" van Miley Cyrus is te horen. "Ik kan het bijna zien. De droom waar ik van droom..." Ik bereid mijn leerlingen, die engeltjes, voor op het aftellen. Een ... twee ... drie ... Gaan!

Ze zetten hun eerste stap en het is net alsof ik kan horen hoe ik ze in mijn gedachten leid: rechts .... Stap ... links ... stap.. adem in .... Stap. Ze bewegen zich voort met zo een elegantie, gratie en kalmte.

En dan komt Miley Cyrus weer: "Iedere stap die ik neem. Iedere beweging die ik maak ..."

De trots van hun ouders is voelbaar. Maar mijn aandacht richt zich op mijn leerlingen. Wat een geweldig plaatje vormen deze juweeltjes! Ik voel mijn hart vol trots te keer gaan.

<https://www.rijksdienstcn.com/onderwijs-cultuur-wetenschap>

NIEUWE WEBSITE RCN/OCW

De afdeling OCW (Onderwijs, cultuur en Wetenschap) van de Rijkdienst Caribisch Nederland heeft een nieuwe website. De website bevat informatie over alles dat te maken heeft met het onderwijs in Caribisch Nederland, van een scholenoverzicht met contactinformatie tot studiefinanciering, leerplicht, vakanties, het CXC schoolsysteem (op St. Eustatius en Saba) en meer.

De nieuwe website van OCW is onderdeel van de web portal van de Rijkdienst Caribisch Nederland:

www.rijksdienstcn.com, sectie Onderwijs, Cultuur & Wetenschap. De afdeling RCN/OCW heeft een nieuw e-mailadres: ocw@rijksdienstcn.com. Hiermee vervalt het oude e-mailadres vragenoveronderwijs@rijksdienstcn.com.

Als het volkslied is gezongen en de toespraken zijn gehouden, is het tijd om de diploma's uit te reiken. Ik word emotioneel als ik vertel over hun sterke kanten, hun vaardigheden en hun dromen maar ik kan het me niet permitteren om het te laten merken.

Na de afronding ... het fotomoment! Wij leggen het moment vast, maar de camera's zullen nooit echt die speciale band kunnen vastleggen die ik met mijn leerlingen heb. Ik voel nu een traan. Het is een vreemde combinatie van emoties die zich manifesteren – vreugde, droefheid en trots. Ik voel nog een paar tranen en een brok in mijn keel. Mijn passie en beroep verenigen zich in een perfecte harmonie.

Deze gedenkwaardige gelegenheid laat zich het beste samenvatten als: eigenzinnig, emotioneel en absoluut geïnspireerd.

Rhea Courtar

Groep 8, Golden Rock School,
Sint Eustatius.

WERKBIJENKOMSTEN VOOR PROGRAMMA BES(T) 4 KIDS

In juni, oktober en november zijn werkbijeenkomsten georganiseerd ter voorbereiding van het programma BES(t) 4 kids, dat in 2019 van start gaat.

Doel van dit meerjarenprogramma is om de kinderopvang en voor- en naschoolse voorzieningen op de drie Caribische Eilanden versterken en de kinderopvang beter betaalbaar te maken voor ouders. Ambitie is dat in 2022 80% van de kinderen in Caribisch Nederland toegang zal hebben tot deze voorzieningen. De openbare Lichamen en de ministeries van SZW¹ van OCW en VWS² werken in dit programma nauw met elkaar samen, waarbij goed afgestemd zal worden met de kinderopvangorganisaties, de scholen en de organisaties in de jeugdketen.

¹ Sociale Zaken en Werkgelegenheid
² Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Door Anna Lautenbag

LESSEN OVER GELIJKWAAR- DIGHEID BIJ SACRED HEART SCHOOL

Ieder jaar op 8 maart is het Internationale Vrouwendag. In de Universele Verklaring voor de Rechten van de Mens is vastgesteld dat vrouwen en mannen dezelfde rechten hebben. Helaas blijkt in de praktijk dat dit niet overal ter wereld wordt nageleefd. Daarom stond dit jaar de Internationale Vrouwendag in het teken van gelijkwaardigheid voor mannen en vrouwen. Een goede reden voor gastdocent Danielle Sykes, ofwel teacher Dani, om aandacht te besteden aan dit thema.

“In het verleden gaf ik les aan de Sacred Heart School”, vertelt Dani. “Iedere keer als ik nu naar Saba reis, neem ik een koffer vol kinderboeken mee. Ik wist dat mijn bezoek dit keer zou samenvallen met de Internationale Vrouwendag, daarom ben ik op zoek gegaan naar kinderboeken over sterke vrouwen die iets hebben betekend voor de rechten van vrouwen.”

“KENNIS OVER GELIJKHEID EN EERLIJKHEID IS EEN GEREEDSCHAP, EEN GEREEDSCHAP DAT DE MOGELIJKHEID BIEDT TE REAGEREN OP ONRECHT”

Het recht om te leren

“Wat weten jullie over Internationale Vrouwendag, waarom is het een speciale dag vandaag?” vraagt Dani aan de kinderen van klas 2. Vol enthousiasme steken verscheidene kinderen hun vingers op. “Omdat we van onze mama’s houden en omdat we dankbaar zijn voor onze mama’s!” antwoorden meerdere kinderen.

“Ja! Het is een dag om dankbaar te zijn voor onze mama’s en oma’s. En ook een dag om te beseffen dat vrouwen geweldige dingen hebben gedaan in het verleden en vanzelfsprekend nog altijd doen. Wat weten jullie over de rechten van de mens, over de rechten van kinderen?” vraagt Dani verder.

De antwoorden komen uit alle richtingen. “Het recht om te leren”, “het recht om je veilig te voelen” en “het recht om te spelen” worden benoemd door de kinderen.

Dani benadrukt het recht om te leren en legt uit dat op sommige plaatsen ter wereld meisjes geen recht hebben om naar school te gaan. Zoals het meisje Malala uit Pakistan, waarover een indrukwekkend boek is geschreven. “Op een dag mocht Malala niet meer naar school van sommige mannen uit haar land, maar ze ging toch”, vertelt Dani aan de klas. “Toen hebben de mannen haar zo ernstig verwond dat ze naar het ziekenhuis moest gaan. Maar ze werd weer beter en bleef tot op de dag van vandaag strijden voor het recht op onderwijs voor alle meisjes.”

Eerlijkheid en respect

“Ik ben ervan overtuigd dat het belangrijk is de kinderen van Saba te doceren over de rechten van de vrouw, omdat kinderen hierdoor de kans krijgen te leren hoe zij anderen kunnen behandelen met eerlijkheid en respect”, vertelt Dani na afloop van de les. “Dit kan kinderen helpen discriminatie te herkennen en hiertegen in opstand te komen. Kennis over gelijkheid en eerlijkheid is een gereedschap, een gereedschap dat de mogelijkheid biedt te reageren op onrecht. Het is mijn hoop dat door de kinderen te vertellen over gelijkwaardigheid en de rechten van anderen, ze opgroeien tot verantwoordelijke, respectvolle en meelevende individuen, die in staat zijn stappen te nemen om van deze wereld een betere plek te maken.” ■

2018

FEBRUARI

TWEEDE CONSULTATIE PERSONEELSHANDBOEK ONDERWIJSPERONEEL CN

In de tweede helft van februari is een **tweede versie van het personeelshandboek voor scholen in Caribisch Nederland in concept gepresenteerd**. Medewerkers van OCW in

Caribisch en Europees Nederland bezochten daartoe de scholen en de vakbond. Het personeelshandboek beschrijft de arbeidsvoorwaarden van het onderwijspersoneel in Caribisch Nederland zoals vastgelegd in de onderwijswetten.

De definitieve versie van het Personeelshandboek was bij het tot stand komen van dit blad in productie.

APRIL

LEERPLICHTCURSUS BOVENWINDEN OP SABA

Van 9 tot en met 13 april namen de leerplichtambtenaren van Sint Maarten, Saba en Sint Eustatius deel aan een **training**. Deze werd op Saba georganiseerd. Doel van de cursus was om de samenwerking binnen de ketenaanpak te stimuleren. En om het professionalisme van de leerplichtambtenaren verder te bevorderen.

HOOGTEPUNTEN

FEBRUARI

TRAINING VOOR SCHOOL MANAGEMENT SABA EN SINT EUSTATIUS

De **PO-Raad**¹ is een partnerschap aangegaan met het bedrijf **Training Professionals International (TPI)**. Doel van deze samenwerking is om coaching te bieden aan schooldirecteuren, adjunct-schooldirecteuren en potentiële management teamleden van de scholen op Sint Eustatius en Saba.

¹ De PO-Raad is de sectororganisatie voor het primair onderwijs (PO). De vereniging behartigt de gemeenschappelijke belangen van de schoolbesturen in het basisonderwijs, speciaal basisonderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs.

MAART

GERENOVEERDE GYMZALEN EERSTE STAP NAAR VERBETERING HUISVESTING SGB

Op 26 maart was de **officiële opening van de gymzalen van de Scholengemeenschap Bonaire**. Met dit project is de eerste stap naar verbetering van nieuwe huisvesting SGB gezet. En er staan nog twee huisvestingsprojecten voor de SGB aan de kaya Korona op stapel:

1. Nieuwbouw voor het mbo;
2. Nieuwbouw voor het vmbo en Speciale Leerplaatsen.

2018

HOOGTEPUNTEN

APRIL

BASISKWALITEIT VOOR BIJNA GEHELE ONDERWIJS CARIBISCH NEDERLAND

Tijdens het bezoek van de onderwijsinspectie in maart 2018 aan Caribisch Nederland (C.N.) behaalde weer een aantal scholen en onderwijsinstellingen de basiskwaliteit.

Hiermee hebben bijna alle onderwijsinstellingen in Caribisch Nederland dit kwaliteitsniveau bereikt. Dit keer ging het voor Bonaire om de vmbo & mbo-unit van de Scholengemeenschap Bonaire (SGB) en het Expertisecentrum Onderwijszorg. Op Sint Eustatius betreft het de afdeling mbo-1 van de Gwendoline van Putten School (GvP) en de sociale kans trajecten voor jongeren, die worden verzorgd door de New Challenges Foundation. Dit is weer een belangrijke mijlpaal in het verbetertraject van het onderwijs in Caribisch Nederland.

MEI

ERFGOEDINSPECTIE BEZOEKT CARIBISCH NEDERLAND

Van 16 tot en met 26 april bezocht de Erfgoedinspectie Bonaire, Saba en Sint Eustatius. Deze Inspectie houdt toezicht op het informatie- en archiefbeheer van zowel Europees als Caribisch Nederland. Doel van het bezoek aan Caribisch Nederland was de kwaliteit van het informatiebeheer in kaart te brengen. En natuurlijk om kennis te maken met de instanties die op de eilanden het informatie- en archiefbeheer.

MEI

OP WOENSDAG 16 MEI IS OP BONAIRE DE GERENOVEERDE KOLEGIO RAYO DI SOLO FEESTELIJK GEOPEND!

JUNI

HERSTEL PENSIOENRECHTEN ONDERWIJS VOLTOOID

Het Pensioenfonds Caribisch Nederland heeft een uitgebreid onderzoek afgerond voor herstel van de individuele pensioenrechten van werknemers in het onderwijs. In 2010 is het personeel in het onderwijs van Saba, Statia en Bonaire van het Algemeen Pensioenfonds voor de Nederlandse Antillen (APNA) overgestapt naar het Pensioenfonds Caribisch Nederland (PCN). Na deze overstap bleek dat de pensioenrechten niet (goed) waren geregistreerd, waardoor een deel van de mensen (een deel van) het opgebouwde pensioen miste. Na afronding van het onderzoek zijn de pensioenrechten van ongeveer 150 werknemers in het onderwijs in Caribisch Nederland hersteld.

JUNI

DIRECTEUREN EN BESTUURDERS CARIBISCH NEDERLAND IN DEN HAAG

Bestuursleden en directeuren van de onderwijsinstituten in Caribisch Nederland bezochten in de maand juni Den Haag. Doel van het bezoek was om met verschillende beleidsmedewerkers te praten over de verdere kwaliteitsverbetering van het onderwijs op de eilanden. Ook minister Arie Slob van OCW sloot even aan.

De bestuurders en schoolleiders gingen op de eerste werkdag van het bezoek in kleine groepen in gesprek met OCW-beleidscollega's over thema's die sterk leven in de uitvoering van de Tweede Onderwijsagenda en de kwaliteitsverbetering die daarin centraal staat. Aansluitend was de groep uit Caribisch Nederland te gast bij de PO-Raad voor een hele studieweek met schoolbezoeken, masterclasses, workshops. Het bezoek werd afgesloten met deelname aan het jaarlijkse congres van de PO-Raad.

SEPTEMBER

START RENOVATIE EN NIEUWBOUW VOOR SDA SCHOOL

Mid September vierde de Seventh Day Adventist School op Sint Eustatius de start van de werkzaamheden voor de nieuwbouw en renovatie van de bestaande schoolgebouwen.

JUNI

EERSTE CXC EXAMENS OP SINT EUSTATIUS

Op Sint Eustatius zijn in juni de eerste Engelstalige examens van de Caribbean Examination Council (CXC) afgenomen bij de Gwendoline van Putten School (GvP). Het ging om examens ter afsluiting van de onderbouw van de middelbare school. Sinds de introductie van het CXC schoolstelsel bestaat de onderbouw uit drie leerjaren. De onderbouw heet CCSLC, wat staat voor Caribbean Certificate of Secondary Level Competence.

AUGUSTUS

FEESTELIJKE OPENING KOLEGIO SAN LUIS BERTRAN EN HARDIN TIA SUS CRÈCHE

In augustus was het feest bij de in Rincon gevestigde Kolegio San Luis Bertran.

Het ingrijpend gerenoveerde schoolgebouw en het gerenoveerde gebouw van de eveneens daar gevestigde crèche Hardin Tia Sus werden feestelijk geopend.

Bij die gelegenheid werd ook gevierd dat de school nu 40 jaar bestaat.

2018

HOOGTEPUNTEN

SEPTEMBER

ARBEIDSVOORWAARDEN- OVEREENKOMST ONDERWIJS- PERSONEEL CN 2018 - 2020 ONDERTEKEND

Op 20 september 2018 hebben de gedeputeerden van onderwijs, de schoolbesturen, een representatieve vertegenwoordiging van het personeel en de vakbond op Bonaire, Saba en Sint Eustatius de nieuwe arbeidsvoorwaardenovereenkomst voor 2018-2020 ondertekend.

Onderwerpen die in de overeenkomst worden vastgesteld zijn:

- Een loonstijging over 2 jaar van in totaal 3,75%;
- gefaseerde doorontwikkeling van de eindejaarsuitkering naar een dertiende maand;
- moment van uitbetaling vakantie- en eindejaarsuitkering;
- inzet extra middelen arbeidsvoorwaarden voor het primair onderwijs;
- extra werkdrukmiddelen voor het primair onderwijs;
- verkenning van mogelijkheden om te komen tot een volwaardig stelsel van arbeidsvoorwaardenvorming voor het onderwijspersoneel.

OKTOBER/NOVEMBER

SCHOOLEIDERS EN -PERSONEEL IN CN WILLEN MEER INVLOED OP EIGEN ARBEIDSVOORWAARDEN

Op 23 en 25 oktober spraken vertegenwoordigers van de schoolbesturen, -directies en -personeel op respectievelijk Bonaire, St. Eustatius en Saba tijdens een conferentie over de cao-vorming, de inhoud van de cao en medezeggenschap. Op Bonaire was ook de onderwijsvakbond Simabo aanwezig. Uit de conferentie kwamen verbeterpunten naar voren, die vooral moeten leiden tot meer zeggenschap van de lokale scholen over de eigen arbeidsvoorwaarden. Ondersteund door OCW wordt de output van de drie bijeenkomsten verwerkt tot een plan van aanpak om de gewenste verbeteringen door te voeren, voor zowel de arbeidsvoorwaarden als de medezeggenschap.

OKTOBER

VOORTGEZET ONDERWIJS SCHOLEN BES VORMEN TECHNIEK REGIO

In October 2018 hebben de directeuren van de Gwendoline van Putten School (Sint Eustatius), Scholengemeenschap Bonaire (Bonaire) en de Saba Comprehensive School (Saba), een samenwerkingsovereenkomst getekend om samen op te trekken als Techniek Regio.

De scholen slaan de handen ineen om jongeren vertrouwd te maken met techniek en meer leerlingen enthousiast te maken voor een opleiding in de techniek en vervolgens om te werken in de techniek. De scholen hopen zo om een duurzaam, dekkend en kwalitatief hoogstaand techniek aanbod vorm te geven. De samenwerking wordt mogelijk gemaakt door een extra financiële injectie vanuit het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap omdat goed techniekonderwijs hard nodig is. De vraag vanuit het bedrijfsleven naar goed opgeleid technisch personeel neemt toe. Tegelijk worden scholen geconfronteerd met dalende leerlingaantallen en een afname van het aandeel leerlingen dat kiest voor techniek-onderwijs. De scholen moeten voor 1 april 2019 een gezamenlijke visie in een regionaal plan voor de periode 2020 – 2023 indienen.

NOVEMBER

OFFICIËLE OPENING UITBREIDING LISEO BONERIANO

Directeur-Generaal Primair en Voortgezet Onderwijs mevrouw Alida Oppers van OCW opende eind november de uitbreiding van het Liseo. De uitbreiding is in mei 2018 opgeleverd en bij de start van het nieuwe schooljaar in 2018 in gebruik genomen. Hiermee zijn sinds augustus 2018 de mavo, havo en vwo-leerlingen op één locatie gehuisvest.

ARBEIDSVOORWAARDENOVEREENKOMST ONDERWIJS ONDERTEKEND: PREMIEVOORDEEL NAAR PERSONEEL

In de week van 26 november 2018 hebben de gedeputeerden van onderwijs, de schoolbesturen, een representatieve vertegenwoordiging van het personeel en de vakbond op Bonaire, Sint Eustatius en Saba een aanvullende arbeidsvoorwaardenovereenkomst getekend voor een extra loonstijging per 1 januari 2019.

NOVEMBER

BIJENKOMST CARIBBEAN VOCATIONAL & TRADE SCHOOL NETWORK

Op 26 november werd op Saba de tweede C-VET (Caribbean Vocational Trade School Network) georganiseerd. C-VET (<https://c-vet.com/>) is een platform voor verbetering en promotie van het beroepsonderwijs in het Caribisch gebied, met de nadruk op de eilanden van de voormalige Nederlandse Antillen. De deelnemers komen uit St. Maarten, Saba, St. Eustatius, Curaçao, Bonaire, Barbados, Jamaica en Europees Nederland. De eerste C-VET bijeenkomst was in het jaar 2016, op St. Maarten. Hoofddoel van de bijeenkomst in 2018 was om met alle aanwezige onderwijsstakeholders van St. Maarten, Saba en Sint Eustatius te bespreken wat nodig is voor een succesvolle implementatie van het CVQ beroepsonderwijsprogramma van de Caribbean Examination Council (CXC) binnen de scholen voor beroepsonderwijs op deze drie eilanden.

UNIEKE ERVARING IN NATUURPARK DANKZIJ KANSEN VOOR ALLE KINDEREN

Door **Elaine Marchena**

Dankzij een subsidie van Kansen voor alle kinderen konden acht Sabaanse leerlingen op 20 en 21 juli, samen met hun ouders en begeleiders van EC2, naar St. Maarten voor een bezoek aan het Seaside Nature Park (SNP). Dit natuurgebied, inclusief een manege, bevindt zich aan zee, met een strand (Cay Bay), een kinderboerderij en een kudde paarden. In deze oase van rust werden de kinderen een dag lang ondergedompeld in de natuur.

Directeur Jet van Heijnsbergen van EC2 Saba vertelt dat de eigenaresse van het park, Alexandra Halley, ontwikkelingspsycholoog is en dat bij SNP vaak therapeutisch werk wordt gedaan. Het leek EC2 daarom een geweldige ervaring om enkele van hun cliëntjes mee naar SNP te nemen voor een therapeutische ontmoeting met de aanwezige dieren. In het park bevinden zich namelijk mini varkens en paarden. Dit zijn dieren die van nature klein zijn en blijven. Door hun kleine maat zijn de dieren voor kinderen zeer benaderbaar en niet bedreigend. Maar om er zeker van te zijn dat de kinderen er iets aan zouden hebben, bezocht Alexandra de kinderen op Saba en sprak met hun ouders. Dat bleek absoluut het geval te zijn. "De kinderen hebben hier echt naartoe geleefd", vertelt Jet. Zij vertelt dat het bezoek oorspronkelijk in november 2017 zou plaatsvinden. Maar de orkaan Irma had veel schade veroorzaakt aan de gebouwen en faciliteiten van SNP, waardoor deze activiteit pas in juli 2018 kon doorgaan.

Het bezoek begon onder het afdak met zitjes, vlak aan het strand. De kinderen kregen daar onder het genot van een drankje de kans om even aan de nieuwe plek te wennen. Toen was het tijd voor de kinderboerderij. De kinderen bezochten de dieren in twee groepjes van 4, vergezeld van vier begeleiders van het park en vier ouders. Onder de begeleiders bevonden zich twee psychologen, die goed in de gaten hielden hoe de kinderen op de dieren reageerden en in konden grijpen als er iets aan het gedrag van de kinderen moest worden bijgesteld.

“DE KINDEREN MOCHTEN DE MANEN EN STAART VAN DE PAARDEN BORSTELLEN EN ZE BESCHILDEREN MET WATERVERF”

De kinderen mochten eerst “kennis maken” met de kleine varkens en de kleine paarden met vlakke hand voeren. Toen was het tijd voor de grote paarden. Ieder kind kreeg een paard toegewezen, dat verzorgd moest worden, door de manen en staart te borstelen. De kinderen mochten zelfs de paarden beschilderen met waterverf en als klapper op de vuurpijl mochten ze een half uur paardrijden met hun assistent ernaast.

Iedereen kijkt terug op een geslaagde dag. “De communicatie met de dieren, maar vooral ook het gevoel van eigenwaarde en zelfvertrouwen dat de kinderen eraan overgehouden hebben, maakt dit tot een hele waardevolle ervaring”, aldus Jet. ■

¹ Kansen voor alle kinderen is een jaarlijkse subsidie van het ministerie van Sociale zaken en Werkgelegenheid. De subsidies zijn bedoeld om de armoede in Caribisch Nederland te helpen bestrijden door activiteiten mogelijk te maken voor kinderen, die anders financieel niet haalbaar zouden zijn. Lokale maatschappelijke organisaties, onderwijsinstellingen of partijen in de jeugdzorg kunnen aanvragen indienen voor activiteiten. Het gaat om voorzieningen in natura, zodat kinderen mee kunnen doen op het gebied van cultuur, sport, school en sociale activiteiten.

EVEN

VOORSTELLEN ...

Rayann Ramdin is de nieuwe Jeugd Maatschappelijk werker van EC2 op Saba. Zij studeerde Gedragwetenschappen aan de Andrews University in Michigan USA. Zij behaalde haar Master's in Onderwijspsychologie aan de University of the Southern Caribbean in Trinidad en was actief lid van de Trinidad and Tobago Association of Psychologists. Rayann is verantwoordelijk voor de uitvoering van de sociaal-emotionele interventie activiteiten van EC2 voor schoolkinderen en de opvoedkundige ondersteuning van hun ouders.

“Uitgangspunt van EC2 is dat we niet gaan zitten wachten tot ouders naar ons toekomen”, zegt Rayann. “Wij benaderen ze actief, en nodigen ze uit voor onze activiteiten”. Zo organiseerde EC2 recent de “Café gesprekken” om met ouders in gesprek te gaan. Deze sessies worden in de avonden georganiseerd, in een informele sfeer waarmee ouders worden gestimuleerd om zich te ontspannen en met elkaar te praten over opvoedingsgerelateerde zaken. Het zijn geen lezingen of workshops en deelname is vrijwillig. De eerste paar gespreksavonden waren goed bezocht en gingen over onderwerpen zoals een positieve omgeving voor kinderen creëren, positieve disciplineringsstrategieën en het gedrag van kinderen en tieners begrijpen.

“Mijn werk gaat eigenlijk over niets anders dan het in hun kracht zetten van ouders”

Rayann legt uit dat onderwijszorg vanuit verschillende kanten moet worden opgepakt. Om een coherente en veilige omgeving voor kinderen te creëren, is het belangrijk dat zowel het onderwijzend personeel als de gezinnen en EC2 op één lijn zitten en samenwerken. EC2 werkt traditioneel veel met de leerkrachten en de studenten, maar activiteiten waar ouders bij betrokken zijn, ontbraken tot voor kort. “Mijn werk gaat eigenlijk over niets anders dan het in hun kracht zetten van ouders, zegt Rayann. “Een kind krijgen betekent

“Simpel: dienstverlening gaat vóór het eigen belang”

niet dat iemand automatisch weet wat de juiste dingen zijn om voor dat kind te doen; zij moeten de juiste opvoedkundige tools krijgen. Om ouders op een laagdrempelige en eenvoudige manier aan deze tools te helpen, posten wij een serie “partners in de opvoeding” vlogs¹, waarin we hen strategieën aanreiken om effectief met hun kinderen te communiceren. Deze video's zijn via de EC2 Facebookpagina te bekijken.” Daarnaast verzorgt Rayann trainingen in sociale vaardigheden voor jongeren met sociaal-emotionele problemen waar zij ook in hun schoolloopbaan last van hebben.

Rayann is geboren en getogen in Trinidad. Sinds juni 2018 is zij op Saba. Op de vraag hoe zij Saba ervaart, zegt zij: “Het was even wennen. Saba verschilt nogal van Trinidad of andere plaatsen waar ik geweest ben. Het is een mooi, pittoresk eiland en ik waardeer de unieke, interessante cultuur. Ik besloot de overstap naar Saba te maken vanuit een simpel mantra dat luidt: “Dienstverlening gaat vóór het eigen belang”. Ik voel me erg vereerd met de mogelijkheid om deel uit te maken van deze samenleving, waar ik met mijn kennis en vaardigheden op een praktische manier aan kan bijdragen. En ik zie er naar uit om hun levens op een positieve manier te kunnen beïnvloeden. Dat is mijn algemene professionele ambitie.” ■

¹ Een vlog is een blog (online gepubliceerd dagboek) in videovorm.

BONAIREAANS TEAM WINT ZILVER TIJDENS WORLD SKILLS WEDSTRIJDEN IN CHILI

Van 25 september tot 7 oktober waren mbo deelnemers Kenrick Bernabela (niveau 3) en Richmend Anthony (niveau 2). Beiden zijn van sector Elektrotechniek in Chili voor de World Skills Americas Chilr 2018 wedstrijden. Zij deden mee voor de 'skill' 'Zonnepanelen'. Ondanks dat zij verreweg het kleinste team waren, wisten zij een zilveren medaille in de wacht te slepen.

Niyana Faneite, docente techniek aan het mbo van de SGB, heeft de studenten geselecteerd en voorbereid. Zij vertelt dat er in Chili, naast het Bonaireaanse team, nog vier teams meededen: van Colombia, Brazilië, Peru en uit Chili. "Dat waren grote teams", verzucht zij. "Zij hadden zelfs een eigen psycholoog bij zich. Voor de jongeren die aan deze competities meedoen is het namelijk echt menens. Die komen echt om te winnen." In vergelijking met de

en ik mocht dagelijks, conform de voorschriften, aan het begin en eind van de dag en tijdens de lunch met ze in overleg. Ik gebruikte die momenten om ze te adviseren en ook om ze moed in te spreken. Want het waren best zware dagen. Vooraf hadden we afgesproken dat het primair ging om de ervaring en niet persé om het winnen. Dat gaf wel een stuk rust bij de jongens, in vergelijking met de andere teams, die onder heel veel spanning stonden."

"VOOR DE JONGEREN DIE AAN DEZE COMPETITIES MEEDOEN IS HET NAMELIJK ECHT MENENS. DIE KOMEN ECHT OM TE WINNEN"

professioneel uitgeruste teams van de grote landen, viel Bonaire bijna in het niet: "onze jongens hadden eigenlijk alleen een T-shirt met logo. En dan het gereedschap: waar ons team gewoon gereedschap met de bagage mee had genomen, was het gereedschap van de grote teams vooraf opgestuurd. Maar ik had ze vooraf wel goed voorbereid

Voorsprong

Ter voorbereiding hadden de leerlingen van een lokale zonnepanelenleverancier een spoedcursus gehad. Het bedrijf had zelfs een werknemer voor enkele dagdelen beschikbaar gesteld, om de leerlingen op school te instrueren. Zij leerden onder meer hoe een dergelijke installatie werkt, hoe een connector¹ te

maken en hebben onder begeleiding zelf een zonnepaneel geïnstalleerd. Volgens Nyana was het vooral de goede basis in elektro die de leerlingen meebrachten, die hun een voorsprong opleverde op de andere deelnemers. De eerste dag was bedoeld om kennis te maken met de andere deelnemers en om de omgeving een beetje te verkennen tijdens een rondrit. Tijdens dag twee maakten zij kennis met de gereedschappen en materialen waar mee gewerkt moest worden. "Zij hebben toen gereedschappen leren kennen die ze nog nooit hadden gezien, dus zij moesten van sommige gereedschappen snel leren hoe er mee te werken." Daarnaast waren er ook materialen die op Bonaire niet worden gebruikt, zoals gegalvaniseerde buizen (op Bonaire worden pvc-buizen gebruikt) en werd er gewerkt met de veiligheidsregels en normen van Chili.

Fair

"Dat laat zien hoe ontzettend fair er bij deze competities wordt gedacht en gewerkt", zegt Niyana. "Toen bijvoorbeeld een jongen van één van de grote

"ALS KLEINSTE TEAM VAN EEN KLEIN EILAND, ZONDER AL DIE MOOIE SPULLEN EN FACILITEITEN VAN DE ANDERE TEAMS TOCH EEN ZILVEREN SKILLS MEDAILLE BINNENHALEN, IS ECHT EEN PRESTATIE OM TROTS OP TE ZIJN!"

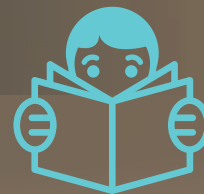
teams niet verder kon werken vanwege een verstijfde hand, werd de hele wedstrijd stopgezet totdat hij weer mee kon doen."

De wedstrijden begonnen op de derde dag en duurden drie dagen. Niyana vertelt hoe het er toe ging met de scores van de deelnemende teams. Een team, met zogenaamde "chief experts" (red.: deskundigen) van ieder deelnemend (ei)land, besprak met elkaar iedere opdracht en kende een score toe. "Alles werd zeer nauwkeurig nagemeten, waarna een score in punten werd toegekend. Ik heb echt af en toe moeten opkomen voor de scores van "mijn" team", vertelt Niyana.

Het Bonaireaanse team heeft zich vooral tijdens de eerste twee dagen onderscheiden. Ze hadden de opdrachten snel af en haalden mooie scores. "Op dag 3 ging het iets minder", zegt Niyana. "Ik denk dat ook de vermoeidheid toesloeg. En het was daar ook best koud. Er werd onder open tenten gewerkt, zonder verwarming en de jongens waren daar niet echt op gekleed."

De eerste prijs ging naar Peru en de derde prijs naar Chili. "Ik ben echt super trots", glundert Niyana. "Als kleinste team van een klein eiland, zonder al die mooie spullen en faciliteiten van de andere teams toch een zilveren Skills medaille binnenhalen, is echt een prestatie om trots op te zijn!" ■

Door Elaine Marchena

NVT ACTIVITEITEN TAALUNIE OP SINT EUSTATIUS EN SABA

HOOFDDOELEN VAN DIT PROJECTPLAN ZIJN:

- 1. De overstap naar het onderwijs Nederlands als vreemde taal (NVT) bestendigen.**

Met de transitie op Sint Eustatius naar het Engels als instructietaal, werd op de scholen van Saba en Sint Eustatius in 2015 de Nederlands als vreemde taal didactiek geïntroduceerd. De docenten zijn gecoacht en getraind, waarbij het lesmateriaal "Nederlands onder de Zon" (NodZ) werd gebruikt voor de groepen 5 t/m 8 van het primair onderwijs (po) en jaar 1 en 2 van het voortgezet onderwijs (vo). Dit materiaal was met ondersteuning van de Taalunie geproduceerd om te voorzien in de behoefte aan NVT-materiaal met een lokale oriëntatie. Echter, om te voorzien in alles dat nodig is om het NVT-onderwijs duurzaam te bestendigen, is lesmateriaal nodig, vanaf de voor-schoolse opvang tot en met de bovenbouw vo, naast gestandaardiseerde toetsen en evaluaties. Daarnaast is er voor het vo extra materiaal nodig, evenals aanvullende modules voor leerlingen die kiezen voor een vervolgopleiding in Nederland of op de benedenwindse eilanden.

Meewerkenden aan de NVT Evaluatie voor groep 8 op Saba. V.l.n.r.: Marjan de Visser (Taalunie), klassenassistente miss Patsy (Sacred Heart School), Bianca Versteeg (Taalunie) en Femke Neunzig (docent Sacred Heart School).

- 2. Een eiland overstijgend netwerk creëren, waarmee alle zes de eilanden van de voormalige Nederlandse Antillen (N.A.) expertise en materialen kunnen uitwisselen.**

Tijdens een conferentie op Aruba, met onderwijs beleids-makers en docenten Nederlands van alle eilanden van de voormalige N.A., verklaarden alle zes de eilanden aan dit netwerk te willen meewerken.

LOPENDE EN GEREALISEERDE ACTIVITEITEN OM HET NVT ONDERWIJS TE BESTENDIGEN

- 1.** De Taalunie heeft in augustus een voorbereidingsdag georganiseerd voor nieuwe leraren en docenten die vanuit Nederland naar de eilanden gaan. Tijdens deze dag werden de docenten bijgepraat over de het NVT-onderwijs op de eilanden. Bovendien kregen ze praktische handvatten hoe om te gaan met de meertalige situatie op de scholen. De bedoeling is om deze voorbereidingsdag jaarlijks te blijven organiseren.
- 2.** In 2017 en 2018 zijn op Sint Eustatius enkele workshops NVT georganiseerd voor leerkrachten van het po en vo. De workshops gingen over de bewustwording van het verschil tussen Nederlands als moedertaal en NVT en hoe om te gaan met het materiaal van Nederlands onder de Zon. Er is veel aandacht besteed aan het gebruik van activerende werkvormen voor de verschillende vaardigheden lezen, schrijven, spreken en luisteren.
- 3.** Om de NVT-evaluatie lokaal te kunnen uitvoeren, worden examinatorentrainingen georganiseerd voor lokale leerkrachten. De examinatorentraining is tot nu toe op Curaçao en Aruba georganiseerd.
- 4.** De Taalunie heeft in 2017 en 2018 een diagnostische NVT-evaluatie voor de groepen 8 afgenomen op verschillende scholen op Sint Eustatius, Saba, Sint Maarten en Aruba. Doel van deze evaluatie is om in beeld te krijgen op welk niveau groep 8-e leerlingen zijn bij de verschillende vaardigheden om ten opzichte van het vereiste niveau om met succes in het vo te kunnen instappen. De evaluatie wordt op een aantal scholen twee maal tijdens het schooljaar afgenomen, zodat er tussentijds nog bijgeschaafd kan worden. De toets meet de taalbeheersing van de leerling voor ieder van de vier vaardigheden. Hiermee gaat deze evaluatie vooral uit van wat leerlingen al kunnen ('Can do' statements) in plaats van te focussen op wat ze nog niet kunnen.
- 5.** Per februari 2018 wordt vanuit Saba gewerkt aan de ontwikkeling van taken voor de vier vaardigheden. Uiteindelijk komt er, per niveau, voor elke vaardigheid een set taken, waaruit de docent dan weer keuzes kan maken.

6. Een werkgroep van Caribische leerkrachten werkt op Sint Eustatius samen met de Taalunie aan de productie van NVT lesmateriaal voor groep 1 – 4 van het po.

7. De Taalunie werkt momenteel mee aan de productie van een CXC syllabus Nederlands voor de onderbouw van het vo.

8. Productie van Caribische variant van “Nieuwsbegrip”, voor het vo. Dit jaar worden er in samenwerking met de CED-groep, (red.: de makers van de methode ‘Nieuwsbegrip’) en lokale docenten zes edities gemaakt voor de bovenbouw VO met de thematiek van de eilanden

Bianca Versteeg (Taalunie) neemt de NVT evaluatie af bij een leerlinge van de Sacred Heart School op Saba.

ACTIVITEITEN VOOR DE VORMING VAN HET NVT NETWERK

1. Een digitaal platform wordt momenteel gefinaliseerd. Dit platform, genaamd “Plek”, wordt begin 2019 officieel gelanceerd en zal bestaan uit 2 onderdelen:

- Een platform met werkgroepen waarin leden van het NVT-netwerk met elkaar kunnen samenwerken aan lopende projecten
- Een platform met leermiddelenbank voor alle betrokkenen (zowel leerkrachten als beleidsmakers).

2. Begin 2019 wordt de volgende NVT- conferentie georganiseerd, voor leerkrachten en beleidsmakers van alle zes de voormalige N.A.-eilanden. De bedoeling van deze conferentie is om weer stappen te maken in het vormen van een netwerk NVT dat voor eind 2020 gerealiseerd zal zijn met een gemeenschappelijke visie en een duidelijke structuur. Het NVT-netwerk zal dan zelfstandig, op vraag van de betrokken partijen, aan de ontwikkeling van kwaliteitsvol NVT-onderwijs in het

“BIJDRAGEN AAN DE ONTWIKKELING VAN KWALITEITSVOL NVT-ONDERWIJS IN HET CARIBISCH GEBIED”

EEN WEEK VOL AFVAL!

“De aarde was goed, recycelen komt de aarde tegemoet. Recycle, recycle, recycle met mij”, staat op de poster, gemaakt door leerling Benjamin. Leerkracht Femke Neunzig van de Sacred Heart School op Saba gaf haar leerlingen de opdracht om zelf een slogan te bedenken, met als doel het belang van recycelen en muggenpreventie op Saba over te brengen aan de kinderen in Europees Nederland. Een effectieve manier om te leren over het nut van correcte afvalscheiding en tegelijkertijd nieuw geleerde Nederlandse woorden in de praktijk te brengen.

“Met een project als dit maken kinderen zich razendsnel de Nederlandse woorden eigen die vaak voorkomen, zoals papier, blik, lege fles, karton en pot”

“De leerlingen waren ontzettend gemotiveerd”, vertelde Femke enthousiast. “Die hele week stonden de Nederlandse lessen met klassen 3 t/m 6 in het teken van recycelen en muggenpreventie, als voorbereiding op de eiland brede campagne in de week daarop. De campagne ging over afvalscheiding, muggenpreventie en werd afgesloten met een grote eilandelijke opruimactie. De leerlingen hebben de week daarop meegeholpen het eiland op te ruimen. En dat is natuurlijk veel leuker als ze begrijpen waarom dit belangrijk is, en welk zwerfafval wel of niet recyclebaar is.”

Aluminium versus blik

De projectweek begon op maandag met het onderwerp afvalscheiding en muggenpreventie. Daarbij werd ingegaan op de vraag wat wel en wat niet gerecycled kan worden. Femke vertelt: “bijna alle kinderen doen de verpakking van Caprisol (red: zakjes vruchtensap) bij het te recycelen afval. Maar de verpakking is gemaakt van aluminium, dat kan niet gerecyceld worden.” De kinderen hebben spelenderwijs hun kennis over recycelen vergroot door afval van

verschillende materialen in de juiste afvalbak te gooien. Ook is er in de lessen uitvoerig gesproken over het risico van zwerfafval, omdat dit eenvoudig water kan opvangen waardoor broedplaatsen voor muggen ontstaan. De kinderen hebben geleerd dat muskieten hun eitjes in water leggen en waarom muggen gevaarlijk kunnen zijn voor de gezondheid. Het viel Femke op dat leerlingen ontzettend veel leren tijdens de projectweek. “Met een project als dit maken kinderen zich razendsnel de bijbehorende Nederlandse woorden eigen, zoals papier, blik, lege fles, karton en pot.”

De kinderen reageerden vol enthousiasme op de projectweek. Recyclen was plotseling helemaal hip en thuis werd er volop over gesproken met de ouders. Alle kinderen namen afval mee van huis om op school tijdens de les te recyclen. “De opdracht was om tien stuks afval mee te nemen maar een van de leerlingen had wel 32 stuks meegenomen. Kijk eens wat ik allemaal heb, zei hij, en al zijn klasgenoten reageerden vol belangstelling. Mijn klaslokaal was werkelijk een grote chaos, die week”, vervolgde Femke lachend. “Maar gelukkig hebben alle leerlingen geluisterd naar mijn verzoek de te recyclen materialen vooraf thuis netjes om te spoelen.”

Kleding en robots

Naast promotieposters maakten de kinderen die week kleding en robots van gerecyclede materialen. Hiermee leerden ze ook welke creatieve activiteiten mogelijk zijn met materialen die anders worden weggegooid. De kinderen mochten voor deze opdracht zelf materialen meenemen. “Eén jongen was naar de vuilstort gegaan en had daar een roestige kroonluchter gevonden die hij meenam naar school. Om een robot mee te maken, zei hij trots!” vertelde Femke. Een andere leerling wilde ‘s avonds zo graag nog een promotieposter maken, dat Femke een berichtje van de moeder ontving. “Wat is de website waarmee je de posters had gemaakt? Mijn dochter wil nog zo’n poster maken”, schreef ze.

Andere activiteiten waren het maken van een promotiefilm over het belang van afvalscheiding en een quiz om de nieuw opgedane kennis te testen. De kinderen ontvingen na afloop een “Recycle Superhelden Certificaat” voor hun

Ieder jaar staat op Saba de laatste week van mei in het teken van schoonmaken en opruimen. De hele bevolking wordt uitgenodigd een bijdrage te leveren aan het opruimen van de “Unspoiled Queen”. Het doel van deze week is muskietenbroedplaatsen verminderen, recycling promoten en ook het eiland voorbereiden op het orkaanseizoen. De Sacred Heart School en Saba Comprehensive School dragen bij aan de schoonmaakactie door leerlingen en docenten tijdens deze week in te zetten.

goede deelname aan het project. De week daarop was de afronding van het project met de opdracht om een verslag te schrijven over wat geleerd is tijdens de projectweek. “Dat verslag hebben ze natuurlijk in het Nederlands gemaakt”, zegt Femke, “dat maakt de kinderen ervan bewust hoe enorm veel nieuwe woorden ze tijdens dit project hebben geleerd.” Daarnaast had Femke tijdens de lessen aandacht voor het geven van positieve feedback aan elkaar en een positieve werkhouding. “Ik leerde de kinderen bijvoorbeeld dat ze elkaar best mogen helpen met opruimen en heb hen daarnaast bijvoorbeeld gevraagd elkaar complimenten te geven voor de posters die ze gemaakt hadden.”

Ook de lokale overheid steunde de projectweek. De berichten die Femke plaatste op haar facebookpagina (red: edufem), werden door de overheid gedeeld en op de vrijdag bracht gouverneur Jonathan Johnson een verrassingsbezoek aan de school. De leerlingen kregen de kans hem alles te vertellen over wat ze geleerd hadden tijdens de projectweek.

NIEUWE ALLROUND TECHNIEKOPLEIDING BIJ SGB

Deelnemer Javier Martha:

**“ik vindt het leuk om mooie dingen te maken
en te leren in de praktijk”**

Dit schooljaar (2018-2019) ging bij de Scholengemeenschap Bonaire (SGB) de nieuwe mbo-opleiding “Onderhoudsmedewerker Gebouw en Techniek” (SMG) van start. Het is een mbo-opleiding op niveau 2, voor praktijk georiënteerde jongeren met interesse voor de techniek. Deelnemers aan deze opleiding leren de beginselen van onder meer tegelzetten, loodgieters- en timmerwerk en simpele elektra: precies die technische vaardigheden die je als service monteur van een gebouw of complex nodig hebt voor de meest voorkomende klussen.

“Met deze opleiding speelt de SGB in op de groeiende behoefte op Bonaire aan allround service monteurs”, vertelt Techniekdocent Martijn Baptiste. “Het toerisme is immers een groeiende sector op het eiland: er komen steeds meer hotels en resorts bij. En die moeten allemaal beheerd worden. Maar denk ook aan de technische dienst van hotels of van organisaties zoals scholen, ziekenhuizen, de luchthaven etc.”

Tijdens bijeenkomsten bij ROA en op het mbo is samen met het bedrijfsleven gekeken naar de inhoud van de beoogde opleiding. Wat moeten de deelnemers leren? Wanneer kunnen de stages gepland worden en hoe lang zou een stage moeten duren? Er is ook gekeken naar mogelijkheden voor bedrijfsbezoeken en gastcolleges. De opleiding loopt ondertussen al enkele maanden. “De eerste reacties vanuit de bedrijven over de opzet van deze nieuwe opleiding zijn zeer positief”, stelt Martijn. “Voor de brede inzetbaarheid van de onderhoudsmedewerker wordt zeer gewaardeerd.”

De opleiding is gestart met in totaal 10 deelnemers: negen jongens en een meisje. De leerlingen waarderen het brede karakter van de opleiding en de afwisseling, volgens Martijn. “Jongeren moeten normaal al heel vroeg kiezen in welke richting ze zich willen specialiseren. Met deze opleiding

Deelnemster Perla Vorst:

“Ik vind het leuk om zelf dingen te maken en te repareren, de SMG opleiding geeft me de mogelijkheid om later in te stromen op niveau 3. Ik wil graag verder leren”

MUZIEKONDERWIJS-PROGRAMMA'S

De start van de muziekonderwijsprogramma's in basisscholen op Bonaire en op Saba is nu een feit. Het Nederlandse Fonds voor Cultuurparticipatie maakte dit mede mogelijk via de subsidieregeling Impuls Muziekonderwijs.

Leerkrachten ontvingen een training voor het integreren van muziek in generieke lessen. Daarnaast ontvangen de leerlingen van de onderstaande scholen aparte muzieklessen voor theoretische basiskennis en het leren bespelen van diverse instrumenten. De op Bonaire gevestigde Stichting Kunst en Cultuur en Fundashon Plataforma Kultural zijn als samenwerkingspartner nauw betrokken bij muziekprogramma's van de 4 Rooms Katholieke po scholen en basisschool De Pelikaan op Bonaire en op Saba bij de Sacred Heart School.

Sint Eustatius maakt vooralsnog geen gebruik van deze subsidiegelden. Wel zijn de po-scholen een gezamenlijke muziekdocent aan het aantrekken.

Foto: Fundashon Plataforma Kultural

kunnen ze bekijken welke richting ze het beste ligt en vervolgens op niveau 3 in de gewenste richting doorstromen. En wie aan het werk wil, kan dus de direct aansluitend de arbeidsmarkt op.” Beroepsopleidingen waarbij je met je handen moet werken zijn onder jongeren nog steeds niet zo geliefd. De opleiding moet daarom “gemarkeerd” worden en dat gebeurt onder andere door de organisatie van SMG-gastlessen binnen het vmbo.

Deelnemster Perla Vorst: “Ik vind het leuk om zelf dingen te maken en te repareren, de SMG opleiding geeft me de mogelijkheid om later in te stromen op niveau 3. Ik wil graag verder leren.”

De leerlingen doen tijdens de opleiding veel praktische ervaring op. Dit gebeurt niet alleen in de praktijklokalen maar ook op locatie. Het speelvliegtuig bij de Kolegio Rayo di Solo is een voorbeeld van een project dat de SMG-deelnemers in elkaar hebben gezet. Momenteel werken zij als practicum opdracht onder begeleiding aan de opzet van een zonnepanelen opstelling. En Martijn vertelt dat het mbo nu de mogelijkheden aan het verkennen is voor een eigen klussenbus, zodat de studenten echt op karwei kunnen. “Dit zou nog een extra boost vormen voor het leren in de praktijk”, aldus Martijn. ■

WORKSHOP CONSCIOUS DISCIPLINE OP SINTEUSTATIUS

In oktober 2018 organiseerde ECE (Education Care Centre) op Sint Eustatius een tweedaagse workshop 'Conscious Discipline'. Conscious Discipline is een breed, wetenschappelijk beproefd programma voor klassenmanagement programma dat zich baseert op sociale en emotionele intelligentie. Deelnemers aan de workshop waren leerkrachten van de voor-schoolse opvang, de basisscholen, de middelbare school en de naschoolse opvang. De workshop werd gegeven door de trainers Helen Guda en Regina Ras-de Kort uit Aruba.

Doel van de workshop was om docenten de kennis en tools aan te reiken om zelf met hun eigen emoties om te gaan en een veilige, liefdevolle en stimulerende omgeving voor hun leerlingen te creëren. "Het gaat niet alleen om leerprestaties maar ook om een holistische benadering van het kind als geheel," zegt Camelia. Kern van het programma is het zelfsturende concept: het sturen van de eigen gedachten, gevoelens en acties als basis voor een succesvol leven.

Zeven vaardigheden

Het "bewuste" deel van Conscious Discipline baseert zich op research in bewustzijn en mindfulness en omvat zeven vaardigheden die volwassenen helpen om zichzelf te sturen. Deze vaardigheden helpen volwassenen om open te staan voor wat zij zelf en de kinderen nodig hebben, om zich ervan bewust te worden, zich erop af te stemmen en er ook op te reageren:

- 1. De kracht van perceptie:**
niemand kan jou kwaad maken zonder jouw toestemming
- 2. De kracht van de eenheid:**
wij moeten het samen doen
- 3. De kracht van de aandacht:**
als we onze aandacht ergens op richten, krijgen we er meer uit
- 4. De kracht van de eigen keuze:**
jij bent de enige die jezelf kunt veranderen
- 5. De kracht van acceptatie:**
accepteer het moment zoals het is
- 6. De kracht van liefde:**
kies er voor om het beste in anderen te zien
- 7. De kracht van de intentie:**
fouten zijn kansen om iets te leren.

Zie voor meer informatie over het Conscious Discipline programma:

Consciousdiscipline.com
facebook.com/ConsciousDiscipline

De schoolfamilie creëren

Conscious Discipline begint met het concept van de "Schoolfamilie", als de juiste context voor de optimale ontwikkeling van iedereen. Om dit te bereiken, baseert het Schoolfamilieconcept zich op het vormen van connecties tussen gezinnen & scholen, leerkrachten & leerkrachten, leerkrachten & leerlingen en leerlingen & leerlingen. In plaats van dwang, angst en beloningen, helpt het Schoolfamilieconcept een klas te creëren die gestuurd wordt door intrinsieke motivatie, behulpzaamheid, probleemoplossend vermogen en verbondenheid.

Hoe verder op Sint Eustatius?

Geïnspireerd door de eerste workshop, besloten de Governor de Graaff School en de SDA School om het Conscious Discipline programma te omarmen. Om ouders te blijven begeleiden bij het gebruik van Conscious Discipline, is het plan om twee maal per jaar een workshop op Sint Eustatius te organiseren.

Over de trainers

Helen Guda en Gina Ras-Kort zijn Arubaanse gecertificeerde Conscious Discipline trainers. Op Aruba wordt al sinds 2011 systematisch met Conscious Discipline gewerkt, nadat Jill Mollie, een van de topinstructeurs van het bedrijf 'Loving Guidance' daar een 2-daagse workshop gaf met meer dan 200 onderwijsprofessionals. Helen en Gina zijn beide lid van een groep actieve trainers en coaches voor scholen, kinderopvangcentra, ouders en iedereen die Conscious Discipline wil leren en implementeren. Het bedrijf 'Develop to Grow', waar zij beiden voor werken (Helen voltijd en Gina als vrijwilligster) verzorgt ook trainingen op de andere eilanden van de voormalige Nederlandse Antillen (Bonaire, Saba, St. Maarten en Curaçao). De resultaten van de Conscious Discipline benadering komen steeds duidelijker naar voren bij de scholen die er mee werken. Bezoekers van scholen op Aruba waar het programma actief gebruikt wordt, zijn vaak geïnspireerd door de positieve veranderingen die zij waarnemen in de klas maar ook bij de kinderen en docenten. Dit jaar gaan ook enkele middelbare scholen op Aruba met het programma invoeren aan de slag. ■

EEN DAG MET

MARTIJN BAPTISTE

09:00 uur > **Eerste lesuur: de rookmelder**

Terwijl instructeur Arnold de Jong nog wat sleutelt aan de speakers, zoekt Martijn op YouTube naar een filmpje over rookmelders. Want dat is het onderwerp waar de leerlingen van de niveau 2 richting SMG (Onderhoudsmedewerker Gebouw en Techniek) deze ochtend mee aan de slag gaan. "Bij navraag blijkt bijna niemand van de leerlingen thuis een rookmelder te hebben", vertelt Martijn. "Dat ik dit vandaag behandel is niet alleen omdat dit hoort bij het werk van een servicemonteur. Ik hoop ook te bereiken dat de leerlingen ze thuis gaan installeren." Daarnaast maakt hij binnenkort een afspraak om met de leerlingen bij de lokale brandweer op werkbezoek te gaan. "Want hoe meer ze over brandveiligheid weten, hoe beter."

Het wordt de film van de campagne van de Brandweer Hollands midden, over rookmelders. De leerlingen druppelen binnen: het zijn er vandaag acht van de in totaal negen.

Martijn heet iedereen welkom en kondigt aan wat de leerlingen vandaag allemaal gaan doen. Na het filmpje over de rookmelder, gaan de leerlingen in groepjes van 2 of 3 aan de slag met het installeren van de rookmelder. De door de leerlingen zelf gezaagde en getimmerde arrenslee moet in de verf gezet worden en er moet Superboard gesneden worden voor het nieuwe toiletgebouw van de Speciale Lesplaatsen.

10:30 uur > **Vaardigheden ontwikkelen in de praktijk**

Perla Vorst en Stefandric Angela voorzien de arrenslee van een laag grondverf. Martijn legt uit dat dit onderdeel wordt van de kerstdecoratie in de tuin van de SGB. Het was een pittige opdracht, om met de decoupeerzaag uit te voeren maar het resultaat is fraai. "Een arrenslee maken is leuker dan de rechttoe rechtaan opdrachten die normaal bij de lessen horen en bij deze opdracht kwamen ook alle vaardigheden kijken die ze moeten beheersen", zegt Martijn. "Daarnaast kunnen we met dit soort producten goed naar buiten treden, om de opleiding te promoten bij andere leerlingen en bij ouders. En tenslotte hopen we zo ook meer meisjes enthousiast te krijgen voor deze opleiding."

Ondertussen zijn Gioginnio de Palm, Javier Martha, Geordi Rosaria en Instructeur Arnold de Jong bezig met de voorbereiding van een Superboardplaat. Instructeur Arnold geeft instructies waar nodig.

IN IEDERE EDITIE VAN "WHAT'S NEW" LOPEN WE EEN DAG MEE MET EEN ONDERWIJSPROFESSOR IN CARIBISCH NEDERLAND. DIT KEER IS HET MARTIJN BAPTISTE, DOCENT TECHNIEK BIJ DE SECTIE MBO VAN DE SCHOLENGEMEENSCHAP BONAIRE (SGV).

13:30 uur > **Eerste stagebezoek**

Het is tijd voor de stagebezoeken. Martijn probeert wekelijks de studenten tijdens hun stage te bezoeken, ook al is het maar heel even. "Het is toch belangrijk om er goed bij te blijven", zegt hij. Zo blijkt dat één van de leerlingen nog geen enkele foto van zijn werk heeft gemaakt. Martijn drukt hem meerdere malen op het hart dit te doen: Emilio Spanner en Kevin Christiaan lopen stage bij het Divi Flamingo resort. Martijn meldt zich bij de stagebegeleider Sandy Alberto. Hij vraagt naar hoe het met de stagiairs gaat en waar ze op dit moment bezig zijn. Emilio werkt mee aan de betegeling van een van de huisjes.

"WE MOETEN ECHT AF VAN HET IDEE DAT WERKEN MET JE HANDEN MINDER ZOU ZIJN DAN IN EEN KANTOOR"

De andere stagiair, Kevin, werkt al vervend mee aan de renovatie van één van de huisjes.

14.00 uur > **Tweede stagebezoek**

Het tweede stagebezoek is bij aannemersbedrijf BonNed, dat de nieuwbouw en renovatie leidt van Fundashon Mariadal. Hoofd uitvoering Isandro Wanga, tevens stagebegeleider, vertelt dat het goed gaat met de jongens en dat het papierwerk in orde is. De leerlingen worden ingezet voor metsel- en timmerklussen. Op het moment dat wij ze bezoeken, zijn de leerlingen Michael Pemperton en Trevor Maynard, beiden afkomstig uit Sint Eustatius, op een steiger bezig met metalstud aan de binnenkant van de nieuwbouw.

Martijn vindt het jammer dat het beroepsonderwijs nog steeds een minder goed imago heeft. Leerlingen zouden liever opteren voor een baan in de airco. "Terwijl je meer kunt verdienen in een baan waarvoor je een technische achtergrond nodig hebt. We moeten echt af van het idee dat werken met je handen minder zou zijn dan in een kantoor", concludeert Martijn.

